

MADEN KANUNU TAŞ OCAKLARI NİZAMNAMESİ ve DİĞER ENENGELLEYİCİ KARARLARIN MADENCİLİK SEKTÖRÜ ÜZERİNDEKİ YAN ETKİLERİ

A.İhsan ŞAHİN*

* Kalemaden End. Ham. San. ve Tic. A.Ş., Maden Hakları, Jeolojik Etüd ve Proje
Geliştirme Müdürü - Balıkesir, (Maden Mühendisi)-
alihsansahin@kalemaden.com.tr

ÖZET

Şu anda türkiye madencilik sektörünü etkileyen ve şekillendiren Maden Kanunu ve Taş ocakları Nizamnamesinin birbirlerinden çok farklı olması birbirlerini olumlu etkileyememeleri bu yasaların aynı zamanda birbirleriyle uyumları olmayan bakanlıkların elinde olması dolayısı ile bu bakanlıklara bağlı il müdürlüklerin farklı yol izlemeleri yetmiyormuş gibi orman ve çevre müdürlüklerinin yeni yasa ve yönetmeliklerinin çok büyük bir hızla madenciliği aksi yönde etkilemeleri , mera , zeytincilik yasaları başta olmak üzere diğer aksi etkili yasaların güncelliğini koruması, madencilerin ise sivil toplum örgütlerinin çoğunun aktif politikalarının gerektiği şekilde olmaması, üniversitelerin maden , jeoloji mühendisi ve diğer yardımcı eleman yetiştirme yönünden madencilik sektöründe olamamaları sektörün çok aksi olarak olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. Yeni çıkacak olan Maden Yasası ise Ankara'da masa başında oturan birkaç bürokrat tarafından şekillendirilmekte olup, reel sektörü bilmeyen bu kişiler tarafından konunun yönlendirilmesi de madenciliği baltalama işinde en önemli etkilerden birisidir.

ABSTRACT

Turkey's mining sektor's efficiency is adversely affected due to several major differences between the mining law and the quarry regulations. Besides their terms and rules are already linked to the seperate ministres, also the ministry of forestry and the ministry of environment form new limitations to the mining day by day.The public social communities are not capable of applying active policies, and the universities do not play key roles on providing enough education of mining geological engineering and related sub.branches.The new mining law still under evaluation is merely reshaped through a few burocrats that have no previous past experience in the sector. Thus, the mining industry is to be led to a dead end, unless necessary precautions are taken at the right time.

1. Mevcut Yasanın Etkisi

Mevcut yasanın olumsuz etkileri şöyle sıralanabilir.

Bu yasa yalnız yapılan hatalar ve noksanlıklar karşısında kendine göre kuralları yaşatmakta.

Yaralanan bir insanı kurtarmak değil veya herhangi bir olayı tedavi etmek değil, ancak verilecek cezalarla madenciyi düşünmeden cezasını vermekte, gerekirse milyarlarca yatırımı düşünmeyip, yapmasaydıyla geçirmektedir. Yönetmelikleri de bilhassa bu olayı daha da desteklediğinden yapılan olay daha da madenci açısından çıkmaza girmektedir.

Madenciyi teşvik edecek hiçbir destekleyici maddesi bulunmamaktadır.

Kurumsallaşmış şirketleri sektöre sokacak hiçbir özelliği yoktur. (10)

Madencilik sektörü ve Türkiye madenciliği birkaç bürokratin elinde bırakılmıştır.

Sektördeki bir madenci veya firma bir bilimsel çalışmayla konusunu veya düştüğü durumu açıklayamamaktadır.

Bilimsel maden isimleriyle, maden hukukundaki isimler arasında gidip gelen bürokratlardan dolayı madenciler ve firmalar çok ciddi eziyetler çekmektedir.

Bir terslik karşısında madenci hakkını savunacak veyahut koruyabilecek hiçbir mesleki sektör özelliğine sahip değildir.

Hata yapan madenci cezalandırılmakta, fakat hata yapan bürokota karşı hiçbir önlem alınmamaktadır.

Reel sektörde resmi kurum müracaatlarının her türlü hakkı korunmakta, buna karşılık özel sektörün hakkı korunmamaktadır.

Yıllar geçmesine rağmen Maden işleri Genel Müdürlüğü bir ruhsatını hata yaptım diye iptal ettirebiliyor veya koordinatlarını değiştirebiliyorlar.

Al₂O₃, B₂O₅, SiO₂ gibi değerlerin sektörlerinden çok farklı yüzdede kullanılması sektörün adım atmasını engellemekte, ilerlemesine fren etkisi yapmaktadır. (10)

Devletin bu kurumlarının dar imkanlarda yaşaması bir çok şaibeli tutumları ortaya koymakta.

Madencilik fonunun diğer fonlardan farklı olmasına karşılık toplanan fon paraları bile korunamamış devlet fon'u devlet hakkına çevirip olayı engellemiştir. (6)

Bütün sektör küçük bir grup bürokratin kararlarına bırakılmış olup, hukuki bir izlenim yerine şahsi izlenimlerle sektör yönlendirilmeye çalışılmıştır.

2. Yeni Yasanın Etkisi

Reel sektörün sivil toplum örgütleri aracılığı ile hazırladığı taslaklar tamamen geri plana itilmiştir. Buna karşılık taslak yine Ankara'daki birkaç bürokratin eline bırakılmaya çalışılmaktadır.

Resmi reel sektörde hiçbir atılım ve başarı olmamasına rağmen yeni yasada da hala özel sivil toplum örgütleri düşünülmemektedir.

Sivil toplum örgütlerinin sisteme koyduğu teşvik edici unsurların tamamına yakınının çıkarıldığı bunun yerlerine yine yasakçı maddelerin konup güçlendirilmeye çalışılması sektörü tamamen durma noktasına getirecektir. (5)¹

Jeolojik etüd ve ar-ge çalışmalarını kuvvetlendirmek veya teşvik etmek yerine oyalayıcı maddelerle geçiştirilmesi sektörün geleceğini etkileyecektir. (12)

Eti Holding ve TKİ gibi sektörler hantallığını korumakta bu sektörleri Özel Sektörle mücadele yapacak maddelerin getirilmesi yerine yine koca bir kütle gibi tutulması ve korunması sektörü yine olumsuzluklara yönlendirecektir.

Üniversite ve reel sektör bağlantısı hiç düşündürülmemekte veya olumlu yönlendirilmemekte.

Sektöre mühendis ve teknik eleman yetiştiren Üniversiteler çağın gerisinde kalmış yalnız diploma veren bir konumun dışında bir özellik taşıtılmamaktadır. Yeni yasada da Üniversiteler dışarıda tutulmuştur.

Maden kanunu bünyesindeki maden isimleri ve bazı maddelerin % değerleri tam olarak ayarlanamamıştır.

İstihdam , nakliye, yatırım, ar-ge, jeolojik etüd, cevher hazırlama v.s. gibi konularda önemli olacak teşvik ve fon maddeleri yine çıkarılmış veya etkisiz hale bırakılmıştır.

3. Çed, Orman , Mera , Zeytincilik v.s. Yasaları

Devletin bu konulardaki bütün teşkilatlanılın kadrolaşmalarını yapmış olmaları yanında bu teşkilatlarda madenciliği yönlendirecek kadroların daha yeterli olmaması ve hiç olmaması çok zengin rezervlerin bile hareketlerini durdurmaktadır.

Yasaklayıcı bu yasalara karşı madenciliğin bir engelleme karşısında müracaat edip kısa bir sürede cevap alacağı bir kuruluş bulunmamaktadır.(3)

Kazı ve depolama yönetmeliklerinin Avrupa ülkelerinin şartlarına göre hazırlanması ve bakanlıklar tarafından uygulanılmaya sokulması büyümeye çalışan sektörün en önemli engellerinden birisidir.

Çeşitli engelleme belgeleri denilen iş yeri açma ve tesis işletme belgelerinin birbirinin ardından istenmesi daha büyümeye başlamadan ocak ve tesisleri büyümeden gerekli randımanlarına ulaşmadan bu iş yerlerinin kapatılmasına sebep olmaktadır

Çok daha büyük ve çevre için ciddi sorunları olan resmi kamu kuruluşları ise bir çok eksikliklerine rağmen çalışmalarına devam etmektedir. (6)

Bu engelleyici belgelerin uygun çalışmamasının en önemli sebeplerinden birisi devletin ekonomi, sosyal yaşam ve hukuki açıdan kadrolaşmasına uygun norm ve ebatlarda uygulanması veya uygulanamaması sancının en büyüğüdür O zaman kontrol ve yönlendirme kuruluşları akord'a uygun çalıştırılmadığından reel sektör sancılanmakta ve büyük bir aysberg'e çarpmış bir gemi gibi şekil değiştirmektedir.

Devletin bu belgelerin takibini yaptırdığı kurum ve kuruluşları amaçlarına uygun çalıştıramaması uygun olmayan görevlerin elenememesi amacına uygun örgütlenmenin olmamasına sebep olmaktadır.

Yukarıdaki maddeye uygun iş analizlerinin resmi görevlilerin önüne 1 konmaması kadroların iş tanımlanmasının olmamasına sebep olmaktadır. Bu da reel sektörün iş yapma gücünü zayıflatmakta hatta bazı alanlarda yok etmektedir.

4. Taş Ocakları Nizamnamesi

Taş ocakları nizamnamesi içişleri bakanlığı özel idareler tarafından uygulanmakta ve en büyük darbeyi de yetersizliğinden dolayı milli emlaktan almaktadır.

Kısacası teknik özelliği veya teknik yönlendirmesi olmayan teknik bir amaç için ruhsat vermeyen yalnızca idari bir amaç için ruhsat veren bir yapılanma içersindedir.

Faaliyet içindeki ocakların hiçbirisi teknik açıdan kontrol mekanizması içinde bulunmamaktadır.

Maden ve jeoloji mühendislerinin kontrolünde bulunmayan bir yönlendirme mekanizması içersindedir.

Yeni bir çok maddesi 1930 ve 1940 kapsamı"tarhini taşımakta hiçbir etkisi reel sektörde bulunmayan bu maddeler içinde ocak dosyaları incelenmekte ve daha işin dosya hazırlama safhasında hatalar meydana gelmektedir. (7)

5. Sonuç

Yukarıda bahsedilen bürokratik engellerin hepsinin bir birikim olarak maden firmalarının karşısına çıktığını düşünelim bu sektörde çalışan firmaların hiç birisi bu engellerin birisine takılmadan hedefine ulaşamamaktadır. Bütün enerjisini bürokratik engellemelerde harcamaktadır. Yetkililerin ve sorumluların gelecek Türkiye maden sektöründe yapacağı en önemli iş özel reel sektörün önündeki bu taşların toplanmasını sağlamasıdır. Bu güçlerin kendi özel sektörüne sahip çıkması ve batı ülkelerinin izlediği yoldan ilerleyerek kendi özel sektörünün yolunu açmaya çalışmasıdır.

Kaynaklar

- 1 Madencilik Dergisi Aralık-1984
- 2 Madencilik Dergisi Eylül-1988
- 3 Madencilik Dergisi Eylül-1990
- 4 Madencilik Dergisi Haziran-1993
- 5 Tmmob Maden Muh Odası Mart 1994
- 6 Tmmob Maden Muh Odası 1994-1996
- 7 Madencilik Bülteni Şubat-Mart 1995
- 8 Madencilik Bülteni Tem-Ağustos-1995
- 9 Maden Kanunu - Refik Ay ata 1997
- 10 Maden Kanunu-Doç Dr Mustafa Topaloğlu - 2003
- 11 Yurt Mad Gel Vakfı 26-27-28 Mart 2001
- 12 Madencilik Araştırma Merkezi

